

1027
C. I. N. D. N. I. C.

415

PARALIPOMENON
MEIERIANORUM,

Sive

SELECTARUM QUÆSTIONUM
JUSTINIANEARUM

Ad uberiolem Collegii Juridici Argentorat.

Interpretationem

DIRECTARUM,

DECAD. IV. QUÆST. V. VI. & VII

Quas

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi & Consultissimi,

DN. JOHANNIS REBHAN,

JC. Com. Palat. Cæs & in hac Almâ Argent.

Antecessoris Senioris, Doctoris ac Favitoris sui omni
observantiæ cultu prosequendi.

In solemnî Eruditorum consessu disputaturus

Ehrenfrid von Sankfisch / Zitaviensis Lusatus.

Ad diem Julij.

ARGENTORATI,

Typis imprimebat JOHANNES Pickel.

ANNO M. DC. LXII.

Inclytæ Reipublicæ Zittaviensis

VIRIS

Magnificis, Nobilissimis, Amplissimis, Pru-
dentissimis,

CONSULIBUS MERITISSIMIS.

DN. CHRISTIANO ab Harttig in Horniß
Hæreditario, Equiti Div. Marc.

DN. HENRICO ab Hestern in Ullersdorff &
Sommeraw.

PRÆTORIBUS GRAVISSIMIS.

DN. ANTONIO à KOHLO.

DN. JOHANN. Eichlern von Auriß.

Dominis Patronis, Evergetis & Promotoribus
meis certissimis, omni observantiæ cultu
devenerandis.

Has studiorum academicorum continuatio-
nes eâ quâ par est reverentiâ

consecro

Ehrenfrid von Sanktsch/ LL. St.

TUi quod Heres corde tecum cogitas
PATRIS subinde - curiosè - perpetim,
Testaris ore, quam libris habent novem
Digesta, mentis ultimæ Testatio
Quid justa sit, dum disputas solenniter,
Ac Tres movendo Quæstiones ventilas:
De Codicillis, quos amat jus, suscipit.
Proparte Testamenti habet: De Filio
Emancipato: deque Legatario.
Præclara res, res maximè laudabilis,
Quin res, cui contingit, exoptabilis.
Felix, res cui contingit theoria,
Cui praxis, ipsamet cui Testatio.
Hincinde Tu ter jure felix diceris,
Solenniter qui ter potes testarier,
Adeoque, tecum corde quod tam cogitas,
Testaris ore **MATRIS** Heres quoque Tuæ.

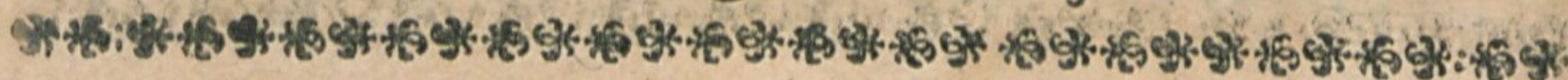
Contestanda de re testamentaria gratulationis ac boni ominis animus f.

M. Iohannes Henricus Sternberger,
Zittâ - Lusatus.

Sicut, ubi vernis decorat Sol floribus annum,
Florilega in pratis suavis errat apis,
Depascit flores, & lingit dulcia mella
Mollibus è violis ore thymoque legens:
Sic tua doctrinâ mens exornatur, Amice,
Testaris sancto sicuti jure modò.
Gratulor ex animo, decerpit Patria fructus
Te tua perdulces, ac decus usque hies.

In amicitia restem festinante calamo app.

M. ADAMUS GEORGIUS CADEMANNUS,
Pirnâ-Misnicus, SS. Th. Stud.

QUÆSTIO. V.

An Codicillus sit species Testamenti.

Ad C. l. A. 28. ff. 1. thes. 28.

1. Ita sanè docuerunt & tradiderunt Accurs. in l. 1. vers. *velut. ff. qui Teuam. fac. poss. & ad l. 2. vers. sed & subtilitati. verb. ita omnes. C. de constis. pecun. & ad l. 2. verb. personales.* hoc notat: *Codicilli sunt testamenta in larga significatione, scilicet testatio mentis. C. commun. de Leg. vers. sed certè & tunc. & in l. 8. §. si post. 3. verb. testatur. ff. de Iur. Codicill. Bald. in d. l. 2. num. 10. C. commun. de Legat. Salicet. ibid. num. 6. Wesembec. in Parat. ff. de Iur. Codicill. num. 1 ibi qui latâ testamenti significatione comprehenduntur. Treutler. 2. disp. 10. th. 1. th. 10. Bocer. class. 2. disp. 1. th. 11. Menoch. 4. de præsumpt. 3. num. 6. 7. 8. Matth. de Afflict. decis. Neapolitan. 134. qui exinde hæc conficiunt perismata:*
2. 1. quod si Notarius in præmio dixerit, hoc esse Testamentum alicuius; & tamen inibi non contineatur heredis institutio, sed tantum legata & fideicommissa, tunc præsumatur testator facere voluisse codicillos. 2. quod ei, cui data est facultas testandi de Emphyteusi, etiam codicillis emphyteusi relinquere possit. 3. quod quis non intelligatur dixisse contraria, qui dixit, legata sibi deberi ex testamento: & deinde dixit, & probavit, legata sibi deberi ex codicillis. 4. Item, quod statutum prohibens testari, prohibere quoque intelligatur facere codicillos: & quæ plura sunt alia, quæ insuper diversorum Dd. auctoribus comprobant.
3. Verum, quod tamen pace & salvâ auctoritate tantorum virorum dixerim, parum videtur hoc convenire cum jure civili: & propterea id, quod fortè suâ auctoritate tanti obtinere potuissent Doctores, hoc ipso suspectum & dubium reddiderunt, dum idem juris civilis principiis obtinere & evincere sategerunt: Etenim dum juris textus allegant, eo ipso juris textus, & totam juris analogiam tanquam fundamentum & principium adgnoscent, ex quo eiusque auctoritate & vincere & vinci debeant. Sed apparebit ex locorum illorum, quibus utuntur recensione & explicatione haud satis opinionem hanc jure civili fundatam esse.
4. Probare autem conantur hanc opinionem, 1. per l. Pamphilo. 39. in princ. ff. de legat. 3. ubi testator appellatur is, qui tum codicillos tantum

tantum fecerat. Si igitur testator est, qui tantum codicillos fecit, utique codicilli ipsi quoque erunt testamentum. Hac enim, tanquam conjugata, sese consequuntur & mutuo ponunt: Codicillos faciens testator est. Ergo codicillus testamentum quoddam est. Verum *Respond.* consequentiam huius argumenti non esse necessariam: Testator *in d.l. 39.* codicillos tantum fecit. Ergo antea non, aut nunquam fecit testamentum: cum omnino esse possit, ut ille ipse testator alio tempore etiam fecerit testamentum, cuius respectu hic dicatur testator. Deinde, quemadmodum ex eo quoque testator quis appellari potest, quod omnis is, qui codicillos facere vult, debeat, ratione sui, posse facere testamentum, sive habere testamenti factionem activam. *l. 6. §. 3. l. 8. §. 2. ff. de iur. codicill. l. 5. C. eod.* ita hinc quoque, qui potestate sive potentiâ testator esse debebat, testator quoque appellari potuit. *fac. l. cum antiquitas. 28. in fin. C. de Testament.*

2. Objicitur *l. si quis. 22. in princ. ff. de legat. 3.* ubi testator in principio testamenti adscripsit: *Cui bis legavero, semel deberi volo.* postea, ut *in d. l. 22. princ.* dicitur, testamento vel codicillis sciens sæpè eidem legat. Ubi quod ab initio dicitur testamentum, id postea dividitur & distinguitur in testamentum in specie sic dictum, & codicillos. *Respond.* impingit illatio hæc in leges bonæ interpretationis. Etenim interpretatio hæc non est necessaria: consequenter in ea assumenda committitur petitio principii. Immo textus ille interpretationem illam non patitur: dum enim dicit, eodem testamento vel codicillis, eo ipso significat, testatorem vel eo ipso tempore, quo scripserat: *Cui bis legavero, semel tantum deberi volo.* sæpius legasse: vel codicillis separatim factis, ita, ut illud ipsum testamentum, quo scripserat, cui bis legavero, distinguat à codicillis.

3. Opponitur *l. si quis. 3. §. si quis tabulas. 23. ff. de sc. Sillan.* ubi expressè dicitur, codicilli ad causam testamenti pertinent. Quod ipsum etiam traditur *l. tabularum. 2. §. 4. l. sicut. 1. ff. Testam. quem admodum aper. l. 1. in princ. & §. 2. ff. de tabb. exhib. ibi: ad causam testamenti pertinent, ut puta & ad codicillos.* Verum *respond.* argumentum fallere & causâ & accidente: neque enim sequitur; Codicilli pertinent ad causam testamenti. Ergo codicilli sunt species quædam testamenti. Nam in *Maiori* propositione, quæ ita se habet: *Quicquid pertinet*

Ii

ad cau-

ad causam testamenti, illud est species testamenti: non tantum evidentiſſimè principium petitur: quippe quod dubium peræquè, immò magis dubium probetur: verum etiam simpliciter falsum est: pertinent enim etiam testes, legata, aditio hereditatis, & alia plura ad causam testamenti, quæ tamen nemo dixerit species esse testamenti.

7. 4. Objicitur *l. ult. §. i. C. de' codicill. (ubi is)*, qui decrevit facere testamentum, neque id adimplere potuit, potest voluntatem ultimam ex codicillis traducere ad fideicommissi interpretationem, si complexus sit id, ut vim quoque codicillorum scriptura illa obtineat. Verum *Respond.* hoc quod in quæstione est, ex h. l. tantò minus deduci posse, quantò magis contrarium exinde pateſcat, & argumentum hoc inversum fortius urgeat, codicillum non esse speciem testamenti. Etenim opponuntur testamentum & codicillus, usque aded, ut testator, qui decreverat facere testamentum, videri non possit, voluisse codicillum facere, nisi hoc ipsum expressè dixisset. Unde *in eod. §.* traditur, *eum, qui ex testamento agere voluerit, non potuisse migrare ad fideicommissum*, hoc est, non posse fideicommissum petere ex codicillis.

8. 5. argumentum & penè præcipuum adfertur ex *l. i. ff. qui testam. fac. poss.* ubi commentantur Dd. quod nisi vocabulum *testamenti* inibi sumatur in larga & generali significatione, definitio illa non sit convertibilis cum suo definito, nempe testamento, sed latior eodem sit: quippe quod & codicillus, & epistola fideicommissaria, & si qua alia est voluntas ultima, haud secus ac testamentum, sit iusta voluntatis nostræ sententia, de eo, quod quis post mortem suam fieri velit. Et sanè, *Respond.* uti difficultas hæc non parum Interpretum ingenia torſit: ita quoque varii variè ad argumentum hoc responderunt, arbitrati, formam specificam latere in verbo *iusta*. conferatur *Dauth. tr. de Testament. num. 12.* alii aliter, uti videri est apud *Treutl. d. l. & ad hunc imprimis Hunn: in resolut. d. l. quæst. 3.* cumque nec vacet nec juvet, omnia illa Interpretum acera hinc evannare, verborum compendium facturum, arbitror rectius responderi, si dicamus, specificam formam latere in illis verbis: *de eo, quod quis post mortem suam fieri velit*; quæ verba intelligenda *de toto eo*, quod quis post mortem suam fieri vult. Et suboluere hoc jam olim nonnulli, uti videre est ex *Accursii glossa ad l. i. verb.*

l. 1. verb. justa sententia. vers. & ut tollas. ibi: non ergò oportet dici, ut quidam dicunt, de eo, scilicet universo, ut excludantur singularia relicta.
 A qua tamè sententia malè recessit Accursius, & fortè, quod Ictum acceperit, q. non tantum loqueretur de materia hereditatis relicta: ita enim ait: *Sive ex re universa, sive ex re certa instituat, valet ex universo: hâc enim ratione sententia illa rectè repudianda est.* Verùm enimvero, vox, *totum*, hîc aliter accipi oportet, videlicet, totum id, quod quis post mortem suam fieri velit, & quod testamento declarari potest: id enim totum, & omne, testamento explicatur; cum reliquis ultimis voluntatibus, tantum pars declaretur eius, quod quis post mortem suam fieri vult. Nam in codicillis tantum declaramus, quid velimus heredem nostrum præstare aut facere aliis: in donatione mortis causa declaramus, quid donatarium habere velimus: in Epistola fideicommissaria declaramus, cui fideicommissa sint præstanda; Ast quem heredem habere velimus, id non declaramus, neque in codicillis, neque in Epistola fideicommissaria, multò minus in donatione mortis causa: quæ tamen omnia, ut & alia, testamento declarantur: Et quidem in testamento declaratur id, quod quis statim & immediatè & præcipuè post mortem suam fieri vult, videlicet, quis debeat esse heres: hoc enim omnium primum est eorum, quæ quis post mortem suam de patrimonio suo fieri vult, & hoc quidem statim post mortem sequitur, ita ut rectè & primò post mortem fieri dicatur, cum immediatè post mortem fiat; reliqua autem omnia mediatè fiant, & ita non primò, sed secundariò. Et ideò, quia hoc immediatè fit post mortem, rectè dicitur caput & fundamentum testamenti. §. *ante heredis. 34. Inst. de legat.* per quod hoc vires accipit. *l. quod per. 10. ff. de iure codicill.* quo posito, testamentum etiam simul ponitur: hocque vicissim sublato vel deficiente, tollitur quoque, & nullum est testamentum. Nam quamvis plura sint, quæ sine testamento esse non possunt; testamentum tamen sine iis esse potest, veluti tutoris datio. §. 3. *Inst. de Tutel.* item legatum. §. 10. *Inst. de fideicommiss.* item directa libertatis datio. §. 2. *Inst. de singul. reb. per fideicommiss. relict.* Itaque testamento declaratur sententia nostra de iis, quæ possunt esse sine testamento: & de iis, quæ non possunt esse sine testamento: & de eo, sine quo non potest esse testamentum, quod est heredis datio, sive heredis institutio. Proinde, & ut omnia hæc testamento comprehendi

possent, optimè Justinus testamentum ita definiuit: quod sit *justa sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri velit*: atque sic definitio, hæc suo definito non est latior, sed, si modò quædam in jure est, omnium absolutissima.

9. Sed *instet* aliquis: voculam, *omne, vel totum*, non haberi adjectam, nec legi in definitione testamenti: siquidem *d. l. i.* dicit simpliciter *de eo, non, de omni eo, vel toti eo*, quod post mortem suam fieri velit. *Respond.* quod in materia necessaria propositiones indefinitæ sint habendæ pro universalibus, ut norunt Logicorum filii: in definitionibus autem materia necessaria versatur: atque ita signum hoc universalitatis sæpè non ponitur, & tamen subintelligitur, ut *in princ. Inst. quib. mod. toll. oblig.* ibi: *tollitur omnis obligatio solutione eius, quod debetur.* ubi particula, *eius*, tantundem valet, ac si dictum esset, *omnis eius, vel totius eius, aut integri eius*, quod debetur. Item *in l. i. circa fin. C. de Iur. Emphyteut.* vox, *ipsius rei*, idem significat, quod *totius rei*, & *in l. domus. § C. de R. V.* ibi: *eius, quod impendit*, hoc est, solidum, omne id. & *in l. 3. princ. ff. de const. pecun.* ubi solidum debetur, quamvis dictum sit: *se soluturum id*, quod ex dotis causa debet. Et tale quid legitur etiam apud Philosophum *in 3. Ethic. Nicomach. 2.* ibi: *opinio est circa omnia.* Ergò *περὸς πάντα* non est opinio: perinde enim est, ac si dixisset: *omnis opinio est circa omnia.* Item apud Ciceronem: *triginta ipsos dies, hoc est, integros, totos.* Apparet igitur, in ea definitione particulam, *eo*, pariter quoque accipi posse, pro *omni eo*: immò ita accipi debere: nisi enim totum quid esset, tum dicendum esset, de aliquo, quod quis post mortem suam fieri velit: quod ipsa subjecta materia repudiat.

10. Dixit quis: Sæpè omnia ista in testamento non declarantur. *Respond.* Quid inde? cùm quoque necesse non sit, ista omnia declarari in quovis testamento, sed sufficiat omnia eo declarari posse: & id omne exponi in testamento, quod testator voluit: Et si quid testator non exposuit, id quoque revera & seriò voluisse non intelligitur. Sic, licet plurima sint & fiant post mortem alicuius, quæ testamento non exponuntur: attamen nec omnia illa & talia, quæ post mortem alicuius fiunt, testamento exponi debent; sed nostra tantùm voluntas in testamento explicanda est.

Instet

Infer quis rursus: Atqui vir bonus debet velle, ut benè sit patriæ, religioni &c. *Respond.* Talia hæc tacitè omnium bonorum virorum consiliis insunt, ita ut declaratione opus non habeant: non veniunt autem in testamentum propterea, quod ea sit, saltem esse debeat, communis omnium voluntas: cum in testamento nostræ tantum voluntatis sententia requiratur, non æquè communis voluntas, quæ partim nostra, partim verò aliena sit: sed quæ simpliciter & purè nostra sit. Atque sic puto satis explicatam esse difficillimam illam objectionem, quæ ab Interpp. com. contra d. testamenti definitionem Modestini J. C. i. objici & urgeri solet: Quæ sic remotâ, cæteræ objectiones facilius nunc dissolvi possunt, quales sunt, 1. quod dicta ista definitio sit obscura, & testamentum non explicet. 12. Nam *Respond.* esse eam obscuram, sed non suo, verum hominum vitio: dilucida autem etiam homini fieri potest, si certa accesserit explicatio.

2. Quod vulgo dicitur: bonam definitionem debere constare verbis propriis & perspicuis: non verò ambiguis: talem autem hanc nostram esse, docet & demonstrat Dauth. *tr. de Testam. num. 12.* ex Bart. *ibid. num. 13.* Verum *Respond.* minus hoc obstare: Nam si quæ est significatio verbi huius, *justa sententia*, definitioni huic non conveniens, ea tunc omninò excludenda est: atque ita vitiosis istis remotis remanebit vera: Quod si verò omnes & singulæ significationes conveniant & quadrent, etiam omnes admitti possunt, ut si dicamus; *justam sententiam* dici, quæ secundum leges & naturales & civiles est justa.

Nec urget instantia, si quis dixerit: Testamentum inofficiosum, neque secundum leges naturales, neque secundum leges civiles justum est. Ergò testamentum inofficiosum non est *justa sententia*, & per consequens non est testamentum: quod tamen falsum est, quomodo enim aliàs esset testamentum inofficiosum: immò quomodo diceretur testamentum ordinatum sive factum esse, *in princ. Inst. de inoffic. testam. l. 16. C. eod. l. 2. §. 1. ff. quemadm. testam. aper.* Siquidem *Respond.* Testamentum inofficiosum eatenus est testamentum, quatenus est jure perfectum, & quatenus solemnitates juris in eodem ordinando sunt observatæ, nullumque est in eo vitium manifestum, atque in oculos incurrens; sed latens tantum inofficiosi: Quod verò ad jus naturale & pietatis rationem attinet,

non est jure perfectum : & propterea, si convincatur inofficiosi, sive quod contra officium pietatis factum sit, omninò evertitur. Unde etiam fit, ut intestatus reddatur is, cuius testamentum per querelam inofficiosi rescinditur. *l. 6. §. 1. l. 13. in fin. l. 15. §. ult. in fin. l. 17. in fin. princ. l. 19. l. 21. §. ult. l. 24. ff. de inoffic. Testam. l. 17. C. de collat.* Nam per sententiam, quæ fertur contra institutum, ipso jure testamentum rescinditur. *l. 8. §. 16. ff. d. r. de inoffic. testam.* & jure antiquo penitus nihil ex tali testamento valebat, *d. l. 8. §. 16. & l. 28. ff. d. r.* sed planè nullum habebatur. *princ. Inst. eod.* quod testator, quasi non sanæ mentis fuerit, testamenti factionem non habuisse credebatur, *l. 17. §. 1. ff. d. r. l. 36. ff. de legat. 3. princ. Inst. de inoffic. testam.* Ex quibus apparet, definitionem testamenti nullatenus suo definito latiorrem esse; quâ in quæstione communis contra communem est, uti annotat Hieronym. de Cavallos *in Specul. aur. opin. commun.* Sunt alii, qui supplendam definitionem hanc putent, adjectis verbis his: *cum heredis institutione.* confer. *Gloss. in princ. Inst. de testam. ordin. & in d. l. 1. ff. qui testam. fac. poss. ad verb. justa sententia. vers. & ut tollas.* quam tamen subauditionem vel additionem reprobat Bartol. *in rub. ff. eod. Covar. tr. de testam. in rubr. p. 1. n. 9. & seqq.*

15.

Atque ut de cæteris etiam asteriscis, quibus definitio hæc testamenti ut vitiosa ab Interpretibus notatur, arreptâ hâc differendi de eâdem occasione, uberius agamus: Sunt, qui putant, eandem definito suo angustiorrem esse, propterea quod non conveniat omni testamento: exempli gratiâ, non convenit testamento peregrini: justa enim sententia ea demum est, quæ jure civili justa est. Atqui peregrinus jure civili testamentum facere non potest: cùm jus civile conservet tantùm testamenta civium; peregrinus verò civis non est. *Ulpian, in fragm. Tit. 20. §. 14 l. 11. ff. qui testam. fac. poss. l. 31. l. 32. ff. de jure fisc. l. 1. §. 2. 3. 4. ff. de legat. 3.* Neque etiam definitio hæc testamenti convenit militis testamento: Etenim omnis justa sententia jure facta sit oportet: quod vel ex ipsa conjugatorum natura liquet. Atqui militis testamentum non est jure factum, ceu quod ritè ordinatum & factū non sit; jure autem factum, id ritè quoque factum est: & ritè factum est, quod jure factum. *l. 1. l. 2. ff. de injust. rupt. l. 6. in princ. ff. ad L. Cornel. de fals.* Ergò. videatur Ant. Matth. *1. colleg. Inst. disp. 8. thes. 2. lit. c. ubi, ut difficultatem hanc collat, expungit voc. justam.* quod repetit *in 2. colleg. Inst. disp. 5. thes. 2. & in colleg. Pandect.*

Pandect. disp. 37. thes. 2. & 3. Verum *Respond.* Sententia justa est, quæ suo jure justa est, non alieno, veluti, testamentum erit justum ex jure testamentario, non ex jure contractuum: & contractus erit justus ex jure contractuum; non est jure testamentario. Sic hereditatis aditio erit justa, non ex jure bonorum possessionis; sed suo: & bonorum possessio erit justa, non ex jure aditionis hereditatis; sed proprio suo. Peregrini igitur testamentum est justa sententia, secundum suæ civitatis jura. Ulpian. *d. t. 20. §. 14. in fin.* si modò sit alicuius civitatis civis. Nam si qui planè sint *ἀπολίτες*, & ita peregrini, ut nullius sint civitatis cives, hi planè non possunt testari. *d. l. 1. §. 2. 3. 4. ff. de Legat. 3.* Sic quoque testamentum militis est justum jure militari, quamvis non sit perfectum jure, hoc est, non sit factum jure pagano, sive, quod idem est, quamvis non sit ritè factum, ut ita Anton. Matthæi *d. loc.* virgulâ criticâ nullatenus hîc opus sit.

Quod si quis verò ita argumentari velit: Quicquid non est hoc modo justum, illud nullo modo est justum. is improbabili- 16.
ter, unâ specie sublatâ, niteretur genus tollere: cùm contrâ verum sit: Quicquid suo genere factum est, id in genere illo justum quoque est: licet aliquo modo & certo respectu injustum dici possit. Peregrini igitur & militis testamentum justum est in genere; licet non sit justum in specie, juri scilicet communi civili, civium Romano- rum, paganorum.

Atque ita definitione testamenti assertâ & vindicatâ, progre- 17.
dimur ad alia, quibus adstrui putatur, quod codicilli sint species testamenti. Et quidem 6. adfertur *princ. Instit. de testam. ordinand.* Unde sic argumentantur: Testamentum ex eo appellatur, quod sit testatio mentis. Atqui codicillus est testatio mentis. Ergò. *Resp.* Syllogismum hunc legitimos terminorum, omni syllogismo simplici positorum fines excedere: quippe quod evidentissimè aliud sit, esse testationem mentis, & aliud, esse ex eo appellatum, quod sit testatio mentis. Deinde, laborat quoque manifestâ *εἰσυλλογισία*: concluditur enim affirmativè in secunda figura. Ne dicam, quod haud liceat à notatione, saltem non affirmativè argumentari: Codicillus est testatio mentis. Ergò est testamentum: perinde enim est, ac si quis inferre vellet: homo ex eo dictus est, quod sit ex humo-
Ergò

Ergò olla fictilis, sive vas figilinum est homo, quod certè, ne quid durius dicam, absolum est.

18. Dixerit quis: quod *in d. princip.* non sit mera & nuda notatio; sed esse nominis impositionem à forma desumptam: quemadmodum cum jus à iustitia appellatur. *l. 1. ff. de I. & I.* Novatio à novo nomen accepit, & à nova obligatione. *l. 1. in fin. ff. de novat.* possessio appellata est à sedibus, quasi positio. *l. 1. ff. de acquirend. possess.* Donatio dicta est à dono, quasi dono datum. *l. 35. §. 2. ff. de donat.* Damnum dictum est ab ademptione & deminutione patrimonii. *l. 3. ff. de damn. infect.* Pactum à pactione. *l. 1. §. 2. ff. de pact.* & quæ alia talia passim in iure leguntur. Verùm *Respond.* nisi verbum, *mentis*, in dicto principio accipiatur *κατ' ἐξουσίαν*, de eo, quod maximè volunt homines, & quod maximè & ultimo volunt enixè, hoc est, de suprema voluntate, & de præstantissima ultimæ voluntatis specie, tum non ex perfecta testamenti forma appellatum dici potest testamentum, si appellari dicatur ab eo, quod sit testatio mentis; sed tantum à particula aliqua formæ. Est enim testamentum testatio mentis; sed non qualiscunque testatio, nec cuiuscunque mentis; sed testatio mentis de eo, quod quis post mortem suam fieri velit. Itaque cum testamenti forma illis verbis, *testatio mentis*, perfecta non contineatur, rectè dicitur, propositionem *in d. princ. Instit. de Testam. ordinand.* propositam, non esse convertibilem, saltem non posse simpliciter converti. Neq; enim verum est, omnem mentis testationem esse testamentum; quamvis hoc verum sit, omne testamentum esse testationem mentis. Sic pactum dicitur à pactione, sed non vicissim, quicquid à pactione dicitur, id quoq; est pactum; nam à pactione pacis quoque nomen appellatur. *l. 1. §. 2. ff. de pact.* quæ tamen non est pactum, quamvis pacto fiat.

19. Adducitur 7. quoque *l. 16. ff. de iur. codicill.* ubi dicitur: Codicillos intestato patrefamilias mortuo, vicem testamenti habere. Sed *Respond.* consequentiam hanc nullam esse: neque enim procedit *Maior propositio*, quâ objectio hæc innitur. Quicquid habet vicem, sive est vice alicuius rei, id illius est species: Nam aliàs etiam legatus Proconsulis esset species Proconsulis: & vicarius Regis, esset species Regis, & pactum successorium, esset species testamenti. *l. 5. C. de pact. convent.* quod dicere absurdum est: Annon etiam testamentum dicitur vicem codicillorum habere. *l. ult. §. 2. C. de codi-*

codicill. quod idem est, atque vim codicillorum habere. *d.l. ult. §. 1.*
 Quis autem sanæ mentis exinde induxerit & concluderit. Ergò te-
 stamentum est species codicillorum.

Sic ex eiusdem *l. ult.* inductione legitima, hoc quoque quorun- 20.
 dam inverti potest argumentum: Codicillus habet vim testamenti:
 (ita enim quidam *d. l. 16. ff. de Iur. codicill.* legunt) Ergò est species
 testamenti. Siquidem, cum ex *d. l. ult. §. 1.* constet, quod etiam testa-
 mentum habeat vim codicillorum, neque tamen dici possit, illud
 esse speciem codicillorum; consequens est, quod ob hanc ipsam
 quoque rationem, ne quidem codicilli sint species testamenti.

8. Opponitur: Quicumque testibus adhibitis declarat suam 21.
 voluntatem, ille testatur. *rr. ff. & C. de Testam. l. 20. §. 1. ff. de acquir.*
hered. l. ult. ff. de l. commiss. cum similib. Atqui, qui codicillos facit,
 is testibus adhibitis declarat suam voluntatem. *§. ult. ibi: neque ex*
quinque testium numero possit res manifestari. Inst. de fideicommiss. here-
dir. l. 32. §. ult. ibi: sed sive quinque. C. de fideicommiss. l. ult. §. ult. C. de
codicill. Ergò qui codicillos facit, ille testatur: & proinde poterit
 dici testator: consequenter id quoque quod fecit, poterit dici testa-
 mentum: maximè cum etiam Logicatorum sit regula, quod quando
 nomen principale pluribus modis dicitur, tum quoque pluribus
 modis dicatur casus ab eo ductus: & e contra. Aristotel. *1. Topic. 13.*
 Sed Respond. esse homonymiam in verbo, *testari*: qui codicillos fa-
 cit, is testatur. *l. 8. §. 3. ibi: de alienis rebus testatur. ff. de Iur. codicill. &*
ibi Accursius, quemadmodum etiam in l. 3. ff. de Testam. milit. dicitur,
ibi: genus testandi elegerit. & paulò post, utroque genere testandi.
 Verùm in significatione populari & vulgata, hoc est, testibus adhi-
 bitis aliquid dicit, aut facit, aut declarat; sed non facit testamentum.
 significat igitur *testari* verbum, aliquando idem, quod testibus adhi-
 bitis aliquid declarare: quæ significatio competere codicillis potest.
dd. ll. Aliquando verò significat testamentum facere, quæ significa-
 tio nunquam tribuitur codicillis. *l. 7. C. de codicill.*

Regula quoque illa de conjugatis & casibus, intelligenda tan- 23.
 tum de eo, quod jure fieri posset, si usus permitteret, & habet hanc
 explicationem sive limitationem. Itaque in priore significatione
 reperimus casus istos, testato, testatus: non etiam reperimus testa-
 mentum: nisi apud scriptores non JCtos: maximè Theologos, sic
 Augustinus expressè dicit: *amant scripturæ pro pacto ponere testa-*

mentum : Item apud Isidorum, 4. *Origin. cap. 24.* quod pluribus diducit & docet Covarruvias *tr. de Testament. in rubr. p. 1. num. 6.* In posteriore verò significatione, ubi testari accipitur pro testamentum facere, reperimus casum istum Testator, & testamentum facere: ita ut qui codicillos tantum fecit, intestatus decessisse dicatur. *l. pen. ff. de Iur. codicill. & ipsi codicilli dicuntur ab intestato facti. §. 1. Inst. de codicill. l. 3. §. l. 16. ff. eod. l. 8. §. 2. ff. de Transact.* Et idè, si originem vocabuli respiciamus, atque derivandi facultatem, testamentum dici poterit, omnis testatio, vel testandi actus. Si verò ad stylum Jurisprudentiæ, communemque usum, quem penes arbitrium est & vis & norma loquendi, ut ait Horat. *de art. poet.* is repudiabit vulgarem testandi significationem in vocabulo *Testamenti.*

23. 9. Haud leve quoque argumentum videtur sumi posse ex *l. cum pater. 77. ff. de legat. 2.* ubi fideicommissum relinquere est etiam testari. Item ex *l. 5. C. de pact. convent. tam super dot.* hoc modo informatum : Quo instrumento datur hereditas, non tantum directa, verum etiam fideicommissaria, illud est testamentum. *add. l. 28. §. ult. C. de Testam. junct. l. 21. in princ. C. eod. l. ult. §. ult. C. d. r. & passim.* Atqui etiam codicillis datur hereditas. Ergò. Verum Respond. argumento huic quatuor inesse terminos: 1. instrumentum hereditatis directæ & fideicommissariæ dativum. 2. Testamentum. 3. Codicilli. 4. hereditas. Deinde maiorem, quàm fideicommissariam hereditariam, esse particularem: quoddam enim instrumentum, quo datur hereditas fideicommissaria, est testamentum: siquidem fideicommissaria hereditas interdum datur testamento, quando scilicet testamento relinquitur: interdum etiam codicillis, cum scilicet in codicillis est relicta. Item ad *minorem respond.* falsam illam esse, quoad hereditatem directam, quæ codicillis neque dari neque adimi potest: tantum enim per fideicommissum hereditas codicillis relinquitur. *§. pen. Inst. de codicill. l. 2. in fin. l. 3. in princ. ff. eod. ubi etiam Dd. commun*

24. Cum igitur hætenus argumenta allata nihil concludant, Juri omninò convenientius docetur, *testamenti* vocabulum esse tantum notionem imæ speciei. *arg. l. 8. C. de codicill.* ubi Imp. Constantinus dicit, idè diversa nomina his instrumentis dari, quia codicilli non idem, quod testamenta possunt: quàm monitione opus non fuisset, si vis & potestas una illas duas instrumentorum species sociasset. Et
hinc

hinc perpetua est in Jure civili inter testamentum & codicillos oppositio. l. 1. l. 2. l. 7. l. ult. in princ. §. 1. 2. ult. C. de codicill. l. 14. ff. eod. l. 14. C. de testam. qua plerique etiam in hac controversia utuntur. l. 1. l. 2. in princ. & §. 1. 2. ult. & passim. ff. de iur. codicill. l. 3. §. 25. ff. de SC. Silan. l. 22. in princ. ff. de legat. 3. l. ult. C. quemadm. Testament. aper. l. 3. C. de bonor. libert. l. 13. C. de Sacros. Eccles. aliisque in locis quamplurimis.

Regerat quis, quod hâc interpretatione evertantur omnia illa, quæ sub initio huius quæstionis notata fuere porismata. Respond. non omnia propterea everti. Etenim stante hâc sententiâ, quod codicilli non sint species testamenti; nihilominus tamen verum erit. 1. eum, qui testari prohibitus est, etiam non posse codicillos facere; sed ob aliam juris regulam: nempe, quod nemo possit codicillos facere, qui non possit testari. sive, quod quicumque potest codicillos facere, is etiam testari possit. l. 1. l. 3. l. 8. §. 2. 3. ff. de iur. codicill. l. 5. C. eod. 2. Sic quoque, si testator codicillos fecerit; Notarius verò per errorem in præmio instrumenti codicillos illos appellaverit testamentum, error ille Notarii non nocebit codicillis, illosque evertet: sed hoc non obstante, firmiter subsistent, per regulam illam Juris primariam: quod scilicet veritas rerum gestarum erroribus non vitietur. l. 6. §. 1. ff. de offic. Præsid. l. 8. ff. de stat. hom. l. 15. de iurisdic. l. 5. §. 1. de negot. gest. l. 20. in princ. ff. fam. ercisc. l. 6. in princ. l. 17. §. 10. ff. ad Municip. l. 92. ff. de R. I. ubi Jacob. Gothofred. l. unic. C. de error. calcul. l. 2. C. de error. advocat. rubr. & tt. C. plus valere quod agit. l. 10. C. de contrah. empt. l. 4. l. 5. l. 7. l. 24. C. de testament. l. 10. C. de donat. Semper enim veritati locus superesse debet. l. 19. §. 1. ff. de probat. Pariter 3. Is, cui data est potestas testandi de Emphyteusi, poterit etiam codicillos facere, non idèò, quod codicillus sit species testamenti, sed ob illam supra notatam regulam: quod quicumq; testari potest, is etiam possit facere codicillos. 4. Quod si verò is, cui ex codicillis debentur legata, intendens ea deberi ex testamento, in damnum aliquod incurrat, hoc suæ quidem stultitiæ vel negligentiae ipsi imputare licebit; non autem formam Juris, aut Jurisd. Etionis per illam immutare. l. 20. ff. fam. ercisc. quanquam, nisi stultissimus fuerit, vix est, ut damnum incurrare possit, si agat actione personalis, ob rationem, quæ habetur in l. 14. §. 2. de Except. rei judic. ubi dicitur, quod in actionibus in personam singulas obligationes sin-

25.

gulæ causæ sequantur, nec ulla earum alterius petitione vitietur. Non vitietur igitur petitio legati vel fideicommissi ex codicillis; quamvis malè egerit petendo legata ex testamento. Sed neque tum malè petit legata ex testamento, quæ ex codicillis debentur, cum codicilli testamento confirmati sunt, quia tunc codicilli testamenti pars sunt. l. 11. ff. Testam. quemadm. aper. conferatur etiam super hac quæstione Grassus recept. sent. §. Codicillus. n. 21. Hillig. 6. D. E. 4. lit. d. Alciat. ad rubr. ff. de legat. 1.

QUÆSTIO VI.

*An filius emancipatus testis esse possit
in testamento patris sui: &
viceversa?*

Ad C. I. A. 28. th. 12. n. 4.

1. **N**egativam sententiam communem esse, testatur ipse dissentiens Nicol. Reusner. 3. de Testam. 20. num. 17. vers. sed hæc ita quidem. Mynsing. ad §. 9. n. 3. Inst. de Testam. propugnat pluribus Bart. ad l. 20. §. quæcunque. n. 2. ff. qui testam. fac. poss. Clarus §. Testamentum. quest. 55. n. 9. Dauth. ad l. 20. in princ. ff. qui testam. fac. poss. Rævard. 2. varior. 8. Timæus Fab. 18. annivers. 9. & alii ab his laudati.
2. **A** qua tamen communi opinione plerique Neotericorum recedunt, ut Donell. 6. comm. 7. ubi Hilliger. in not. lit. N. Reusner. d. l. n. 17. Dauth. de Testam. n. 416. vers. 6. ibi: non existentes. Bronchorst. 3. assert. 23. Treutl. 2. disp. 30. th. 4. lit. m. Arumæ. 7. Exerc. 25. Hænon. 7. disp. Inst. 8. Forster. 12. disp. 8. Viglius in comm. ad d. §. 9. Inst. de testam. ordinand. n. 4. Weseimb. Harprecht. eod. Charond. 2. verisim. 10. Hortens. ad §. 9. Inst. de testam. ordin. Anton. Matth. 1. coll. Inst. disp. 8. th. 13. lit. b. Andr. Gerhard. 7. quest. 4. Duar. 1. disp. 28. P. Berens. §. disp. 1. q. 7. Dn. D. Ludvvel. ad d. §. 9. I. de test. ordin. & 7. disp. 7. lit. c. Dn. D. Locamer. quest. Iustin. 227. adeò ut non immeritò de communis opinionis veritate quis dubitare queat.
3. **V**eruntamen pro communis opinionis veritate, videntur adhuc stare rationes haud contemnendæ; immò illis, quæ pro adversa opinione afferuntur, longè fortiores, quàm ut patiantur nos à communi illa opinione dimoveri. Et quidem præ primis communem

munem opinionem defendit. 1. l. testu. 9. ff. de testib. canonifata in Can. si testes. 4. q. 3. ubi Jctus expressè dicit: testem idoneum patrem filio, aut filium patri non esse. Quæ lex cum indistinctè loquatur, meritò quoque indistinctè intelligitur, donec probatur exceptio sive limitatio. l. 8. & ibi Dd. ff. de publician. in rem act. Everhard. in Topic. loc. de generalit. n. 2. Barbosa locupl. 7 c. 1. axiom. 3.

Neque est, si quis dicere velit, quod in d. l. agatur de filio familias & patre, qui in potestate habet. Etenim id ex d. l. 9. hand apparet, ceu in qua simpliciter de patre & filio agitur, ut intelligamus, neutiquam illam ad patriam potestatem, sive filium, patremve familias in specie restringendam; sed in genere nomen patris & filii intelligendum esse: immò quatenus pater filio testis est, oportet filium esse emancipatum, aut pro emancipato haberi: quippe quod aliàs actionem, quæ ad patrem spectaret, nullam haberet: Nam quatenus actionem habet, eatenus habetur pro patrefamilias. l. 17. §. ult. ff. de injur. nihil igitur potestatis consideratio & præsumta suppositio hinc quidpiam ad rem facit.

2. Confirmatur etiam hæc sententia hæc ratione: Si filius emancipatus potest esse testis in testamento, aut erit talis ut heres institutus, aut ut exheredatus, aut ut præteritus: alius enim, respectu testamenti paterni, considerari non potest. Atqui non ut heres institutus, prohibente hoc juris regula, quæ habetur in §. 10. Inst. de testam. ordin. & l. 20. in princ. ff. qui testam. fac. poss. minus ut exheredatus, aut præteritus: cum omnibus & in causis omnibus jura facultatem hanc dicendi testimonii in propria causa, etiam contra se ipsum submoverint. l. 10. ff. l. 10. C. de testib. d. can. c. 3. quæst. 4. & certè quid durius esse & dici possit, quàm ut quis contra semetipsum testis esse debeat. Immò, l. 6. C. de testib. parentibus & liberis omnem testimonii dicendi licentiam adversus se invicem adimit, etiamsi testimonium dicere velint: multò ergò minus cogetur quis testimonium adversus semetipsum dicere: l. 7. C. de testib. Cum igitur contra se ipsum testimonium dicere non possit, frustra testis adhibebitur.

Accedit 3. quod testimonium, in quo quis aliquid amittit, tam sit suspectum, quàm suspectum est in negotio, quo quis acquirit. Atqui in negotio, quo quis acquirit, testimonium simpliciter rejicitur tanquam suspectum, etiam in testamento. l. 20. §. 3.

Kk 3

ff. quæ

ff. qui testam. fac. poss. Ergo ut suspectum quoque rejiciendum testimonium in negotio, quo quis amittit: metuendum siquidem est, ne metu damni testamentum vel corrumpatur, vel omnino sigillum non recognoscat, aliove modo ad testamentum evertendum allaboret.

7. Adurget 4. & hoc argumentum, quod nempe filium emancipatum adhibere ad testimonium testamenti paterni, eidem & triste ominosumque sit: licet enim filius emancipatus desinat esse suus heres, non tamen propterea desinat esse filius. §. 11. *Inst. de hered. que ab intestat. def.* & simul grave durumque: necesse enim est, uti jam monuimus, ipsum eo casu vel præteritum, vel exheredatum esse; quo, quid difficilius filio esse potest, quam se non modò exclusum novisse: verùm etiam adhiberi ad id, ut admittantur, alii eò, undè ipse exclusus est: tale autem jus triste & ominosum, grave simul & durum, Jurisprudentiæ Romanæ neuiquam tribuendum est.

8. Neque impedit, quod pater in testamento filii familias militis testis esse possit. l. 20. §. 2. *ff. qui testam. fac. poss.* Respond. enim, hoc verum esse, si filius familias testetur ante missionem: Nam si post missionem filius familias testamentum faciat, pater non potest esse testis, neque frater. §. 9. *Inst. de testam. ordinand.* Valet igitur illud testimonium patris ex privilegio militari: cùm milites testari possint, uti volunt & possunt. Et cùm olim etiam heres ad testimonium testamentarium fuerit admissus. §. 10. *Instit. de testament. ordinand.* quid ni possit pater adhiberi in testamento filii militari: maximè, si filii militi fuerint liberi: ubi pater aliàs optimo jure ab illo præteriri potest, etiam quando filius miles, post missionem testatur.

9. Conclamat 5. & hoc, quod pater non possit esse testis in testamento veterani, quando nempe filius veteranus de castrensi peculio testatur, quamvis in hoc peculio jus patriæ potestatis cesset, & quasi sublatum videatur: immò pater habeatur pro extraneo: filius familias autem sit vice patris familias in proprio patrimonio, cuius emolumentum omne ad filium familias spectat. l. 1. §. ult. l. 2. *ff. de SC. Macedon. l. ult. §. ult. C. eod. l. 6. §. ult. ff. injust. rupt. l. 15. §. 3. ff. de castrens. pecul. l. 3. §. 10. ff. de Minor.* quod si igitur hoc casu patris testimonium excluditur, cur non æquè in testamento filii emancipati

pati pater vel: emancipatus filius in testamento patris testis esse prohibitus dicatur.

Maximè 6. quòd aliàs quoque testimonium domesticum, 10.
etiam in testamentis repudietur. §. 9. *Inst. de testam. ordinand.* Cùm
verò testimonium domesticum sit, aut esse possit, quod unicuique,
seu ipsi testi in domo sua commodum vel incommodum afferat:
sequitur filii emancipati testimonium hoc quoque modo repudia-
tum jure habendum esse.

Sed qui hanc opinionem oppugnant, objiciunt 1. quod filius 11.
emancipatus possit patri testamentum scribere, & se exheredem
scribere, vel legatum sibi adimere. l. 8. §. 6. ff. *de bonor. possess. contra
tabb.* l. 14. in princ. l. 22. §. ult. ff. *ad Leg. Cornel. de fals.* Verùm Resp.
maiores propositionem, hinc quidem occultatam, non procedere:
neque enim sequitur: Quicumque potest testatori testamentum
scribere, is etiam potest esse testis in testamento: Nam & servus
potest testamentum scribere; qui tamen testis in testamento esse
nequit. §. *testis.* 6. *Inst. de testam. ordin.* l. 10. in princ. ibi: *servusve.* l. 15.
in fin. princ. & passim. ff. *ad Leg. Cornel. de fals.* l. 28. C. *qui testam. fac.
poss.* Et si vel maximè syllogismum quis ita informare velit, ut in-
vertat propositionem maiorem: Quicumq; potest esse testis in testa-
mento, ille quoq; testamentum scribere potest. l. 28. ff. *qui test. fac. poss.*
Atqui filius emancipatus potest scribere testamentum patris. Ergò
potest etiam esse testis in testamento patris. Tamen nihil conclude-
retur, quia ἀσυλλογισία est manifesta, cùm conclusio in secunda figura
debeat esse negativa.

2. Objiciunt §. 9. *Inst. de testam. ordinand.* l. 20. in princ. ff. *qui* 12.
testam. fac. poss. ubi dicitur, quod is, qui in potestate testatoris est,
non possit esse testis. Ergò, inferunt, qui non est in potestate testa-
toris, is testis esse potest. Verùm Respond. rursus hinc ἀσυλλογισία
committitur: ita enim se insequuntur præmissæ. Quicumque est in
potestate testatoris, ille non potest esse testis, sive prohibetur esse
testis. Atqui filius emancipatus non est in potestate testatoris.
Ergò filius emancipatus potest esse testis, sive, quod idem est, non
prohibetur esse testis. Etenim hinc minor propositio negativa est
in prima figura: Et certè vitium hoc non potest corrigi & emen-
dari, si vel maior propositio simpliciter convertatur, & syllogismus
ita constituatur, ut sit secundæ figuræ: Quicumque prohibetur esse
testis,

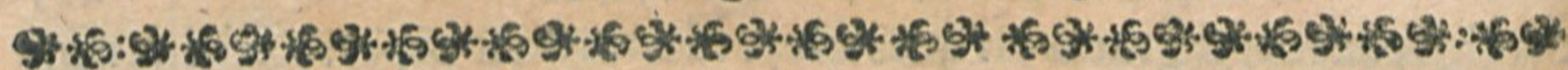
testis, is est in testatoris potestate: Sed filius emancipatus non est in testatoris potestate. Ergò filius emancipatus non prohibetur esse testis. Vel per propositiones infinitas in prima figura: Quicumque non est in potestate, ille in testamento testis esse potest, vel non prohibetur esse testis in testamento. Atqui filius emancipatus non est in potestate. Ergò non prohibetur esse testis, sive, testis in testamento esse potest. Maiorem enim propositionem falsam esse, apparet ex §. 6. & 7. *Inst. de testam. ordin.* ubi non tantum ex hac: verum etiam ex multis aliis causis prohibetur testimonii in testamento dictio. Quemadmodum etiam procedet argumentum, si vel maior propositio ita formetur: Quicumque prohibetur esse testis, is est in potestate testatoris. Atqui &c. Nam *Respond.* textum illum adductum hanc conversionem non admittere: æquè ac nec illa, quæ habetur in §. 6. *l. d. t.* se converti patitur: illi testes in testamento adhiberi possunt, cum quibus est testamenti factio. Ergò omnes, cum quibus est testamenti factio, testes in testamento adhiberi possunt: siquidem jura alia, quæ in contrarium sunt, conversionem talem non admittunt.

13. Sed instant hîc adversarij, argumentum hoc induci à contrario sensu, quæ argumentandi forma non tantum in jure nostro frequens, & fortissima est. *l. 1. ff. de offic. eius cui mand. est jurisdict.* Everhard. in *Top. loc. 82. à contrar. num. 22.* Verum etiam ipsis Logicorum filiis probata. vid. Dn. Daniel. Stahl. *Tit. 17. Regul. 18.* Verum *Resp.* habere argumentum, quod à contrario sensu dicitur, omnino etiam in jure nostro suum usum; sed præsuppositis terminis habitibus: nempe quando conversio sumitur vel ex proprio, vel ex definitione, ita ut termini in propositione salvâ veritate sint convertibiles, veluti si quis dicat: Omnis homo est risibilis: omne risibile est homo. Vel: Omnis homo est animal rationale: & omne animal rationale est homo: Et quodcunque animal non est rationale, illud non est homo. Ubi syllogismus, qui in secunda figura videtur esse affirmativus, facilè sic emendare potest, ut fiat primæ figuræ: Et syllogismus primæ figuræ, minore negativa, facilè potest emendari, ut fiat secundæ figuræ. Ast, quando prædicatum latius patet subiecto, ut salva veritas non maneat, si termini convertantur; sed absurdum resultet, aut correctio juris, tum argumentum hoc à contrario sensu nullatenus procedit: cum non possint vitia syllogismi corrigi,

corrigi, exempli gratiâ, si quis dicat: Homo est bipes. Gallina non est homo. Ergò Gallina non est bipes. Aut hoc modo: Omnis homo est bipes. Gallina est bipes. Ergò. Hic argumentum à contrario sensu non procedit: quia, etsi illa propositio vera sit: Omnis homo est bipes; tamen falsa est ea, quæ ex contrario sensu oritur: omne bipes est homo. Sic vera est propositio: Quicumque est in testatoris potestate, is prohibetur esse testis in testamento pagano: sed falsa est, quæ oritur ex conversione: Quicumque non potest esse testis in testamento pagano, is est in potestate testatoris: Item ex §. 6. 1. de testam. ordin. propositio hæc: Testis in testamento adhiberi potest, cum quo testamenti factio est, vera est; sed non æquè conversa: Omnis, cum quo est testamenti factio, testis in testamento adhiberi potest. vid. Dan. Otto. 1. Dial. 12. Vulteius 1. discept. scholast. 15. Gædd. 1. Conf. Marpurg. 25. n. 122.

3. Opponunt: Omne testimonium testatori domesticum prohibetur. Filii emancipati testimonium non est testatori domesticum. Ergò filii emancipati testimonium non prohibetur. Sed Respond. iterum committi ἀσυνλογίαν: Minor enim propositio est negativa in prima figura: neque potest vitium hoc emendari, quia maior propositio non est convertibilis: quodcunque testimonium prohibetur, illud est testatoris domesticum.

Urgent 4. & hoc, quod nusquam in jure legatur, filium emancipatum prohiberi testimonium ferre in testamento patris. Qui autem non prohibentur esse testes, illi testes esse possunt. l. 1. §. 1. ff. de testib. Respond. Etiam si hoc legibus hæctenus omissum sit; non tamen omittendum religione judicantium, ut dicitur in l. 13. ff. de testib. Inurget enim affectionis ratio: cum intersit filii emancipati, testamentum illud patris, ad quod signandum adhibetur, magis fortè infirmari, quàm confirmari. Quid, quod filius emancipatus, ne quidem in aliis causis possit esse testis patri suo. l. 20. §. 3. ff. qui testament. fac. poss. non poterit itaque etiam in testamento patris testis esse: qui enim removeretur à testimonio in judicio, idem multò magis prohibetur etiam esse testis in testamento, in quo maius præjudicium versatur. l. 14. l. 15. ff. de testib. l. 20. §. 4. ff. qui testam. fac. poss. Reusner. d. l. num. 15. in fin.

QUÆSTIO. VII.

An Legatarius etiam in Testamento nuncupativo testis esse possit?

Ad C. I. A. 28. ff. 10. th. 12. n. 4. in fin.

1. **U**Tut Jure Justiniano expeditum sit, legatarium in testamento testem esse posse: hoc est, testi, vel signatori testamentario eodem testamento legari posse, per §. 11. *Inst. de testam. ordin.* & ibi Theophil. l. 20. ff. *qui testam. fac. poss.* l. 39. §. 1. ff. *de legat. 3.* ubi Scævola super hoc nec dubitandum esse ait. l. 14. ff. *de reb. dub.* l. 22. C. *de Testam.* Doctores etiam & Interpretes Juris communiter ita doceant & tradant: conferatur Sichardus ad l. 9. C. *de testib.* num. 1. & ad l. 22. C. *de testam.* num. 5. & seq. ubi idem tradit Salycet. num. 2. Castro num. 2. Gilken. num. 6. Donell. num. 4. qui idem docet 6. *Comm.* 7. in fin. & ibi Hilliger. *lit. O.* Farinac. 2. *de testib.* 6. *quæst.* 60. num. 287. & ibi allegg. Mascard. 2. *de probat. conclus.* 972. num. 1. & 3. *conclus.* 1357. num. 6. & quos ibi laudat. Clarus in §. *testamentum.* *quæst.* 55. & ibi Harprecht. num. 18. Grassus §. *testamentum.* *quæst.* 57. n. 15. Flores Diez. *de Mena.* 1. *var. quæst.* 1. num. 25. Charondas 2. *verisim.* 10. Perez. in *comm.* C. *de testament.* n. 11. Guil. Forner. 2. *select.* 12. Herman. Meyrer. 4. *de testament.* 2. num. 13. & seqq. Hontheim. 2. *de arte Notariat.* 46. num. 40. Francisc. de Barry. 1. *de success.* 1. num. 28. & seq. Wesembec. in *Parat.* ff. *qui testament. fac. poss.* num. 11. & ibi in *annotat.* Schleiff. Bachov. Ludvvel. Hahn. Treutler. 2. *disput.* 10. *thes.* 4. *lit. L.* & ibi Bachov. & 2. *disput.* 5. *thes.* 8. *lit. d.* ubi Hunn. *quæst.* 38. Reusner. 4. *de testament.* 21. num. 4. & seqq. Arum. 7. *Exerc.* 16. & 17. *Pandect.* 8. P. Berens. 6. *disp.* 1. *quæst.* 8. Hackelman. 5. *Pandect.* 1. *thes.* 2. & *quæst. illustr.* 16. *lit. h.* Tileman. 2. *disput.* 7. *thes.* 23. Röber. 11. *disput.* 6. Umnius 16. *ad process.* *thes.* 3. num. 10. Doctor meus Ortolph. Foman. senior, *ad cap.* 6. *extr. de testib.* *quæst.* 1. ubi ita à Collegio Ictorum in Alma Salana pronunciari refert & testatur. Tim. Faber 18. *annivers.* 10. *lit. c.* Vigil. Mynsing. Wesembec. Heig. Giphon. Vulteius, Harprecht. Bachov. Franck. Ludvvel. Merillius, qui etiam tradit, hoc semper, etiam ante Justinianum

nianum obtinuisse, per l. 14. ff. de reb. dub. Marcill. & Interpp. Comm. ad §. II. Inst. de testam. ordin.

Placuit tamen enunciatum hoc in dubium vocare, & id, saltem 2.
quà comprehendit testamentum nuncupativum negare: quod legatario in eo testamento liceat esse testi, Duareno in comm. Jur. Civ. Tit. de Testament. c. de testib. testamentariis. v. hac subtilitas movie Anton. Fabro decad. 66. error. pragmat. 1. & 2. Dauth. tr. de testam. in l. 20. ff. qui testam. fac. poss. num. 6. Henon. 7. d. isp. Inst. 9. Joachim. Schultzen 3. assert. 6. Fabrotto. in not. ad Theophil. d. l. lit. n. ibi: ut ei, qui in testamento rogatur, legari possit, hac constitutione non cavetur. Autumnus 2. in cens. Gallica. ad l. 22. C. de test. cui cum juris constituti evidentia obstaret, hætenus tantum illud notavit, quasi ab æquitate alienum esset, & ided abrogandum: quo etiam inclinatur Greenweg. in tr. de ll. abrogg. ad §. 21. Inst. de Testam. ordin. num. 7. ibi: legatarios in testamentis testes adhibere, à juris ratione alienum puto. Hieronym. de Cævallos. 2. pract. quæst. 797. per tot. Vincentius Borreus in alvear. Jur. Tit. 110. circ. fin. ibi: nec legatarius: licet obstrepant varia leges, & textus etiam Insti: quæ altercationes & textus diluentur facile cum hac distinctione, scilicet, legatarium testem esse posse in testamento scripto solemniter; non autem in nuncupativo: & ratio, quod scilicet in illo ignoret legatarius, quid in eo contineatur; in nuncupativo verò non ignoret, ideoque non mirum, si in hoc à ferendo testimonio repellatur. Du. D. Richter. 1. decis. 31. ubi secundum hanc opinionem Collegium Ictorum Ienen- sium pronunciaffe, Obwohl bekande / daß vermög eßlicher textuum Juris, der Legatarius Zeug seyn könne: So ist doch solches von dem Testamento scripto, vnd da die Zeugen nicht wissen / was in dem Testament enthalten / zu verstehen & c. refert & pergit: Legatarium in testamento nuncupativo omnino non testem esse posse, adeo, ut non tantum testimonium, sed & ipsum testamentum, ex defectu numeri testium nullum sit.

Collatis itaque pro & contra militantibus rationibus, liceat 3.
arbitrari, quæ sententia in puncto juris prævaleat, & palmam mereatur. Et quidem communis opinio, sive sententia affirmans: legatario non tantum in scripto, verum etiam in nuncupativo testamento licere esse testi: hæc, ex pluribus aliis, nititur rationibus præcipuis. 1. Quicumque non juris (scilicet universi) successores sunt, illi possunt in testamento adhiberi testes. d. §. 11. Inst. de testam. ordin. Atqui

legatarii non juris successores sunt. *d. §. 11.* Ergò legatarii possunt esse testes in testamento.

4. 2. Probatur hoc argumento : Cum quo principaliter non geritur totum negotium in testamento, (præsupposito hoc, quod ex alia causa non prohibeatur) in eo testis adhiberi potest, quamvis ex testamento commodum accipiat. *§. 10. Inst. de testam. ordinand.* Atqui cum legatario à testatore non geritur totum negotium in testamento : siquidem cum eo geritur totum negotium, qui est juris successor. Jam autem demonstratum est, quod legatarius non sit juris successor, nec propriè dici possit, ullum planè negotium eundem cum testatore gerere. *§. heres. 5. Inst. de oblig. qua ex q. contract. nasc.*
5. 3. Probatur inductione *d. l. 14. ff. de reb. dub.* Per quos testamentum confirmatur, iis legari potest. Atqui per testes testamentarios testamentum confirmatur, *d. l. 14.* Ergò testibus testamentariis legari potest. Quæ propositio, licet Bachovio *in comm. ad §. 11. Inst. de testam. ordin.* obscura videatur, & ob id in rationem illius curiosius inquireat, uti inibi videre est : frustra tamen propositionem ex ipsa juris ratione & principio clarissimam sollicitat : Etenim, Trebatii thesis seu potius decisio ad casum propositū hæc est : *Signatori sive testi testamentario legatum à testatore in eodem testamento relictum est utile : Pomponius eandem veram & juridicam agnoscens, addit rationem decidendi, quæ hæc : quia ipsum testamentum confirmatur testibus : ratio rationis est : quod cum illis, qui ad confirmandum aliquod negotium adhibentur, ipsum illud negotium non geratur.* Atqui testes tantum ad confirmandum testandi negotium adhibentur. Ergò cum illis illud negotium non geritur. *§. 5. Instit. de obligat. qua ex q. contract. nasc.* Cum quibus autem ipsum negotium testamenti ordinandi non geritur, nec cætera in specie jure prohibentur, iis potest aliquid in testamento relinquere. *arg. §. 10. Inst. de testam. ordinand.* Atque hæc tres rationes, cum generaliter & indistinctè in jure tradantur & inducantur, non debent distinctione aliquâ restringi & limitari.
6. 4. Hæc quoque inductione Doctores utuntur *ex l. 22. C. de testament.* ubi dictantes & testes testamentarii in hoc conferuntur & comparantur, quod testator illis legatum testamento simul relinquere possit.

5. Quod

5. Quod in omnibus legibus, ubi de legatariis ad testimonium testamentarium adhibendis agitur, ut & in l. 20. pr. ff. qui test. fac. poss. non distinguatur inter scientem & ignorantem legatarium. Ideoque nec nostrum sit distinguere. l. 8. ff. de publician. in rem. act. & ibi Gothofred. in not. lit. y. ubi enim generalis est determinatio, ibi non est distinguendum: præsertim ubi ex ea re sumitur distinctio, quam legislator, qui hanc omisit, satis notam habuit. l. 1. §. 1. ff. si mens. fals. mod.

8. Accedit 6. quod quæcunque jure veteri obtinuerunt, ea, nisi antiquata probentur, adhuc obtineant. l. 27. C. de testam. l. 32. §. ult. C. de appellat. Atqui jure veteri obtinuit, ut ii, qui ex testamento caperent, si negotium totum, cum ipsis non ageretur, possent testes adhiberi: ut apparet ex eo, quod veteres ipsum etiam heredem admiserint eâ ratione ad testimonium testamentarium, & quod ex Quiritibus iis, qui in testamento calato calabantur sive rogabantur, ut testimonium perhiberent, quidam poterant esse legatarii: atque ita testes erant, licet scirent, se heredes vel legatarios esse. Neque enim potuit testamentum mysticum sive arcanum haberi, antequam jure prætorio signorum impositio introducta esset: Quo facto, postea demum testamenta & obsignari & claudi cœperunt. Fuisse autem illa testamenta veterum nuncupata, inde colligere est, quod alias, quis heres institutus, aut cui legata data essent, aut quis esset Tutor, scire non potuisset. Atque eâ ratione in §. ult. Inst. de testam. ordinand. nuncupativum testamentum Jure civili perfectissimum, firmumque constitutum esse dicitur. Sic Cicero & Clodius in testamento palam facto, scripti erant heredes: & nihilo minus signatores fuere. Cicero pro Milone. Simile quid legitur apud Plinium lib. 2. Epist. ultim. ita ut propterea Gothofredus ad d. l. 21. C. de testament. lit. b. rectè notetur à Bachovio ad §. 11. Inst. de testam. ordin. & erroris redarguatur, quando docet, non tantùm ex Senatusconsulto Liboniano olim testes legatum accipere non potuisse: verùm etiam, quod à Plinio d. l. hoc vocetur genus falsi improbissimum &c. cum imò contrarium ex illo ipso loco appareat, nempe jam tum testibus legari potuisse: & à Plinio hoc tantùm falsi genus improbum dici, si quis malis artibus testatorem, ut sibi aliquid leget, inducat. Neque reperitur jus hoc mutatum esse in legatario, quemadmodùm in herede mutatum legimus, §. 10. Inst. de testam. ord. Relinquitur ergò, quod

legatarius in testamento nuncupativo testis adhiberi possit, licet sciat sibi legatum esse.

9. Quia 7. scientia ne quidem impedit legatum: Si enim dictanti testamentum, & per consequens scienti legatum dari potest, vel fideicommissum. *d. l. 22. C. de Testam.* neque tamen inde iudicium defuncti subvertitur: quidni etiam testi, quamvis scienti possit legari? maximè, cum *in d. l. 22.* æquè agatur de testibus, atque de iis, qui testamentum dictant. Potest igitur in teste tolerari ea qualitas, quæ toleratur in eo, qui testamentum dictat. Nam scientiam nihil impedire, quò minus is, qui scit sibi aliquid relictum esse, testis esse possit, colligi potest ex supra adducta ratione *sexta*: & facit huc *d. l. 39. §. 1. ff. de legat. 3.* Cum igitur ratio differentia nulla sit necessaria inter testamentum nuncupativum & scriptum: nulla quoque differentia hætenus introducta videtur, utpote cuius differentia nulla in Jure aut alibi apud veteres extant vestigia. Etenim si scientia aliquam afferret differentiam, tum differentia illa constituenda esset non inter testamentum nuncupativum & scriptum; sed inter testamentum clausum & mysticum sive crypticum: & inter apertum, notum & manifestum, quale non tantum est nuncupativum: sed etiam quoddam testamentum scriptum, non clausum.

10. Contrà verò, nempe *in testamento nuncupativo legatarium testem esse non posse*, hisce à propugnatoribus asseritur argumentis. 1. Quicquid de solo testamento scripto prædicatur, id non est tribuendum testamento nuncupativo, At, quod legatarius in testamento testis esse possit, id prædicatur de solo testamento scripto. Ergò illud non est tribuendum testamento nuncupativo. Minor probatur, quia & Impp. *in §. 11. Inst. de testam. ordin. & l. 22. C. de testam.* & Jcti *in l. 20. princ. ff. qui testam. fac. poss. & l. 14. ff. de reb. dub.* loquuntur de testamento scripto: & quidem, quod *d. §. 11.* spectat, apparet id ex ipso ordine: cum de testamento nuncupativo agatur tantum *in §. ult. Inst. de testam. ordin.* in reliquis autem §§. usque ad ultimum agitur tantum de testamento scripto.

11. Verùm *Respond.* 1. istam ex ordine §§. collectionem esse imbecilliolem, quàm ut hoc, quod in quæstione est, evincat. Siquidem manifestum est, quod pro re nata inibi explicentur etiam communia utriusque testamenti: non autem mera singularia testamenti scripti: aliàs sequeretur, quod ii, qui testes esse non possunt *in §. 6.*

9. 10. intelligendi essent, quod tantum testes esse non possent in testamento scripto : possent autem testes esse in testamento nuncupativo : & rursus, qui testes esse possent in §. 6. 7. & 8. illi tantum in testamento scripto testes esse possent, non etiam in nuncupativo : quorum utrumque est absurdum : pertinent igitur illi quoque §§. ad communia utriusque testamenti : & proinde §. 9. 10. & 11. quoque eodem pertinere potest. Wissenbach. I. disp. Pand. § 4. th. 26

Probatur etiam *Minor* ex d. l. 20. ff. qui testam. fac. poss. ibi enim cum Tutor dicatur scriptus, apparet testamentum esse scriptum. Sic in d. l. 22. ff. de Testament. ex verbo, dictantibus, apparet, ibi scripturam intercedere. Sic in l. 14. ff. de reb. dub. expressè dicitur : si quis ita scripserit &c. Verum respond. non esse necessarium hoc argumentum, à scriptura ad testamentum scriptum : potest enim scriptura & dictatio etiam intercedere in testamento nuncupativo. l. 1. §. 5. l. 9. §. 2. 5. ff. de hered. instit. Et quod in objectis legibus dicitur de scriptura, id non illicò habet vim excludendi : atque ita non statim prædicatur proprium certum de subjecto : cum etiam, exempli causa, de scripto testamento, tanquam præcipuâ testamenti specie, dicantur ea, quæ in genere de quovis testamento dici possunt. *Minor* itaque *propositio* in prima ista objectione laborat, neque probatur satis. Sed nec *Maiores* quoque *propositio* simpliciter procedere potest, quæ hactenus limitanda : Quicquid de solo testamento scripto tanquam proprium eius prædicatur, id non potest convenire testamento nuncupativo : & sic limitatâ *maiores* *propositione*, multò difficilius probatur *minor* : Etsi enim quædam leges loquantur de testamento scripto ; tamen falsum est, quod ibi de solo testamento scripto tanquam proprium prædicetur, quod legatarius in eo solo testis esse possit : id enim neq; in locis allegatis expressè dicitur, neq; legitimâ rationatione inde concludi potest.

2. argumentum tale est : Ubicunque cessat causa, quæ legatariis in testamento permittit testimonium, ibi cessat quoque ipsum legatarii testimonium. Atqui in nuncupativo testamento cessat causa, quæ legatariis in testamento permittit testimonium. Ergò in testamento nuncupativo cessat quoque ipsum legatarii testimonium. *Minor* probatur : quia causa, cur legatarius possit testimonium perhibere in testamento, est, quod ignoret sibi aliquid relictum esse, atque ita nulla in illo metuenda sit corruptio : qui si sciret, sibi
aliquid

13.

14.

aliquid in testamento relictum esse, id quavis ratione, etiam falso aliquo commisso, acturus esset, ut testamentum valeret. Ea verò causa cessat in testamento nuncupativo, ubi omnia clara, expressa & nuncupata sunt.

15. *Respond.* In probatione *minoris* multipliciter impingitur & peccatur: Nam 1. non est universaliter verum, quod legatarius sciat, in testamento nuncupativo sibi legatum esse: cum is, qui testamentum nuncupativum fecit, possit in tabulis quasi codicillis legata relinquere. *l. ult. ff. de iur. codic.* atq; ita non posset legatarius simpliciter repelli à testamenti nuncupativi testimonio. 2. Maligna etiam nimis est ista suspicio adversus legatarium virum bonum, quasi lueri sui, & plerunque exigui gratiâ sit fidem mutaturus, quæ propterea non est vulgo recipienda: cum quis bonus præsumatur, donec contrarium probetur, per notissima *Juris. fac. cap. ult. extr. de præsumpt.* Quid, quod legatarium poena magis falsi à committendo falso avocare & detinere possit & debeat: cum mali etiam formidine poenæ peccare metuant & oderint: ideoque minus gravandus est legatarius eiusmodi sinistra suspitione. 3. Quod testes ad testamentum plerunque vocari soleant amici, *l. 39. §. 2. ff. de leg. 3.* & vocet quisque eum, quem sibi vel maximè fidelem fore credit, cuiusque fidem sibi imprimis probatam habet, qui non potest esse, nisi amicus: absurdum autem sit, justale constituere, quo beneficium amico sit maleficio & incommodo: & cum etiam præmio sint invitandi testes, ut per eos testamentum confirmetur, certè iniquum fuerit, testem eo ipso, quod testis esse debeat, arceri à benevolentia testatoris, & eum, qui confirmat & efficit valere ultimam voluntatem, & citra quos non futurus quis esset heres, hereditatemve consequeretur, ab omni ultimæ voluntatis honore repelli, contra *l. 14. ff. de reb. dub. l. 22. C. de Testament.* videatur locus elegantissimus apud Symmachum *lib. 10. Epist. 55. ad Theodos. Imp.* ubi legata talia, quæ defunctus subscriptori dederat, vocat *renuem honorem*: cæteroquin, inquit, si his legibus viveremus, (ut scilicet nihil legare licere subscriptoribus) inimicis signatoribus tutius uteremur: & paulò post: Quis non familiarissimum quemque signandis adhibet, cum extrema conduntur: vocatque inibi objectionem hanc *inanem calumniam*: quæ solùm post humanam memoriam emerisset: quem ex Cuiacio ad *d. l. 20. qui testam. fac. poss.* citat, & ex parte refert Gothofred. ad *l. 22.*

in not.

in not. lit. b. plenius Bachov. ad §. 11. Inst. de testam. ordin. Quid, quod vel hâc occasione testamenta difficulter conderentur, quia testator, si vir bonus esset & magnificus, verecundaretur aliquem ad testimonium advocare, quod eo ipso, dum illum vocaret, ipsi simul denuntiaret, se eidem nihil esse relicturum.

Instet quis : At posset ille adhuc vivus gratum animum remuneratione declarare. *Resp. 1.* quia, quamdiu inter homines agimus, nobismet ipsis opus est bonis nostris : cum nihil habentibus haud facilè quispiam offerat : unde etiam fit, ut plerique minus prompti sint ad donandum, quamdiu vivunt, & reservent suam liberalitatem in id tempus, quo jam amplius egere non possunt. Atque ita testes vocarentur quidem ad testimonium ut amici; tractarentur verò ut inimici, quia eo ipso ab omni testatoris liberalitate prohiberentur: vel cogeretur testator esse liberalis, antequam vellet : aut experiri, quod vocatus hoc ipsi gratum officiù præstare recusaret. *2.* Si contraria sententia esset vera, tum nemo etiam facilè permetteret se rogari ad testimonium testamentarium: immò indignaretur potius se vocari ad testimonium, aliosque sibi præferri à testatore. *3.* Qui rogati sunt, possunt etiam deficere à fide, ut negarent testamentum, è quo ipsi nihil sperare possent, partim, ut aliis nocerent, partim, ut testatorem ulciscerentur, qui ipsos amicitia sua elusisset: quæ omnia tam facilè evenire possunt, quàm difficulter vir bonus corrumpetur à vilitate habendi legatum. *4.* Arcerentur legatarii ex hac sententia à testimonio testamenti scripti manifesti. *5.* Præsupponitur, quod ea sit causa, cur in mystico testamento, in quo solùm, ex contraria sententia, testes esse possunt legatarii, legatarius testis esse possit, quod scilicet ignoret, sibi quid legatum esse, cum tamen ea causa nuspam tradatur, atque ita committatur petitio principii, & multiplex interrogatio, omisâ scilicet quæstione, an sit? Denique *6.* si spes lucri repelleret testem, eadem autem in mystico quoque testamento esse possit, repelleret pariter legatarium ut testem à testimonio in testamento mystico.

Objiciunt dissentientes *3.* quod nemo in propria causa testimonium perhibere possit, per *l. 10. C. de testib. l. 10. ff. eod.* Atqui causa, cuius emolumentum vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet, est causa propria, *l. 1. §. 11. ff. quando appellare.* Ergo nemo in causa, cuius emolumentum vel damnum ad aliquem pertinet suo

M m

nomi-

nomine, testimonium perhibere potest. Jam verò legatarium ferre testimonium in eo testamento, in quo ipsi legatum, est ferre testimonium tale, cuius emolumentum vel damnum ad ipsum legatarium suo nomine pertinet, quod evidens & manifestum est. Ergò non poterit testimonium ferre.

18. *Respond.* 1. dubitari potest, utrum propriæ causæ definitio (quæ ex *d. l. 1. §. 11.* sumitur) sit universalis: an verò tantum subjectæ materiæ accommodata, cum scilicet quæritur de appellatione: an quis in propria, an verò in aliena causa appellaverit? 2. dici potest, ad testem legatarium non pertinere damnum vel emolumentum suo nomine, sed pertinere id ad heredem, qui per testes ipsos probat, testamentum factum esse: & id probat non tantum per se, sed etiam adversus se: ut scilicet ipse habeat non tantum commoda hereditaria ex testamento, sed etiam cogatur pati incommoda hereditaria ex eodem testamento. Neque potest eorū fidem reprobare heres contra se, quorum fidem ante probavit pro se. Etsi igitur quæstio de legato sit appendix illius quæstionis de testamento: tamen quæstio de testamento est diversa à quæstione de legato: atque ita in altera quæstione feret testimonium legatarius; non in hac, quæ propriè ad ipsum pertinet. 3. etiam hoc considerandum, multa permitti in consequentiam, quæ non permittuntur principaliter & directò. *l. 1. ff. de auct. Tut. l. 55. ff. de adq. hered. l. 29. in fin. ff. de liberat. legat. l. 3. ff. que res pignor. cum similib.* At commodum legatarii per consequentiam demum venit, non principaliter intenditur. Ergò potest admitti: id quod etiam innuunt *d. l. 22. de testam. & §. 11. Inst. de testam. ord. ibi: quia non juris successores sunt.* 4. quæri etiam potest: an regula *l. 10. C. de testib.* extendenda quoque sit ad testamenta: & non potius restringenda ad controversias judiciarias? sanè enim *d. l. 10.* videtur pertinere ad judicia, cum sit particula *legis unica. C. ne quis in sua caus.* ubi ex eo, quod quis non possit in se dicere testimonium, prohibetur quoque sibi jus dicere. 5. regula illa obstaret etiam testamento scripto mystico, in quo manifestè repudiatur. §. 11. *Inst. de testam. ordin.* Unde apparet, quod præmissæ huius objectionis haud quadrent ad hanc quæstionem. Quo etiam pertinet, quod ob solemnem numerum in testamentis non æquè facile corrumpi possint testimonia, quemadmodum in aliis causis, ubi duorum triumve testium testimonio nos contentos esse oportet.

ULB Halle
006 682 197

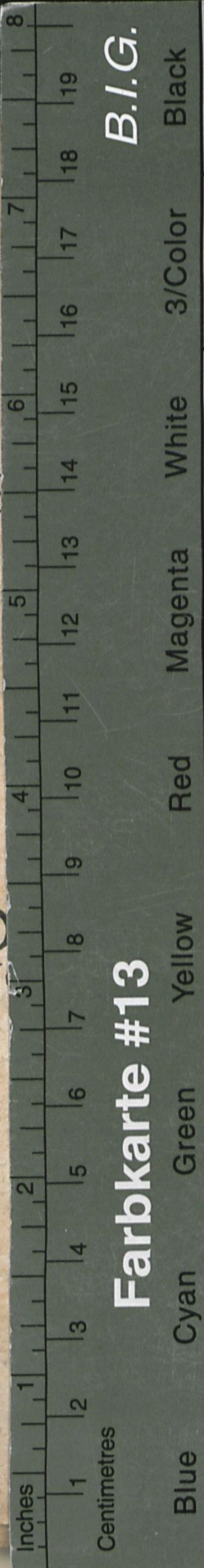
3

VD17

B.I.G.

Farbkarte #13

I.C. 415
MENDON
ORUM,

1662, 75
QUESTIONUM 26
RUM

dici Argentorat.

UM,
V. VI. & VII

IO
Consultissimi,

REBHAN,

hac Almâ Argent.

ac Favitoris sui omni
sequendi.

ssu disputaturus

Zitaviensis Lusatus.

lij.

RATI,

NES Pictel.

LXII.

